

ИЛИЯНА ГЕНЕВ-ПУХАЛЕВА
ЕЛЖБЕТА КАЧМАРСКА
Instytut Sławistyki Zachodniej i Południowej
Uniwersytet Warszawski, Warszawa
e-mail: i.genew-puhalewa@uw.edu.pl
ORCID 0000-0002-1780-166X
e-mail: e.h.kaczmarska@uw.edu.pl
ORCID 0000-0002-8838-1404

БЪЛГАРСКИТЕ ПРЕВОДНИ ЕКВИВАЛЕНТИ НА ЧЕШКИТЕ ФРАЗИ С ДАТИВНА ВАЛЕНТНОСТ В ПАРАЛЕЛНИЯ КОРПУС INTERCORP

BULGARIAN TRANSLATION EQUIVALENTS OF CZECH VERBAL PHRASES
WITH DATIVE VALENCE IN THE PARALLEL CORPUS INTERCORP

ABSTRACT: The article is devoted to Czech verbal phrases (VP) with dative valence and their translation equivalents in Bulgarian. The VP were excerpted from the core of the parallel corpus InterCorp, along with noun phrases in the dative case and the corresponding segments in Bulgarian. The behaviour of nominal groups in Bulgarian was analyzed in relation to the meaning of the verb. The study showed that the Bulgarian equivalents of most Czech noun phrases in the dative are prepositional phrases with *на*. For some verbs, the Bulgarian evidence also includes phrases other than prepositional, which was influenced by the syntactic and semantic characteristics of verbs.

KEYWORDS: Czech-Bulgarian parallels, verbs of speaking, possessiveness, partitivity, corpus linguistics

КЛЮЧОВИ ДУМИ: чешко-български паралели, партиципалност, словесни действия, посесивност, корпусна лингвистика

SŁOWA KLUCZOWE: czesko-bułgarskie paralele, czasowniki mówienia, posesywność, partytywność, lingwistyka korpusowa

В настоящото изследване, което се ситуира в контекста на проучванията на съвременното състояние на датива в славянските езици, насочваме вниманието си към българските преводни еквиваленти на чешките дативни фрази, регистрирани в паралелния езиков корпус InterCorp¹. Работната ни хипотеза, подлежаща на верифициране с помощта на корпусен подход, почива на добре известни факти от граматиката на двата наблюдавани езика: предполага се, че на чешките фрази с дателно управление (дативна валентност) в българските преводни текстове редовно съответстват (1) предложни конструкции с предлога *на* (исторически застъпници на дателния падеж) или (2) конструкции със съответна дативна местоименна клитика. Изследователският ни интерес е насочен от една страна към типологизиране на семантиката на регистрираните в корпуса глаголи и устойчиви съчетания с главна част глагол, които се свързват с дативни именни фрази, а от друга – към установяване на преводните еквиваленти, които са различни от споменатите (1) и (2), т.е. които не се явяват техни (първи) речникови съответствия.

Изборът ни да опрем проучването си на данни от InterCorp бе продиктуван от съображението, че паралелният корпус, освен че подпомага проучванията в областта на превода, предоставя ценен материал за граматични и лексикографски анализи с теоретична и практическа насоченост, за проекти по чуждоезиково обучение или за разработка на компютърни приложения и др.

Необходимо е да направим едно уточнение от теоретично-методологичен характер във връзка с избрания тук подход на изследване, предполагащо езикова съпоставка. Известно е, че съвременните конфронтативни изследвания си служат предимно с *tertium comparationis*, като се отхвърля т.нар. контрастивен метод, който налага неравнопоставено сравняване на езиците по двойки (Bogusławski 1976; Krzeszowski 1984; Krzeszowski 1990, 117; Małdzieva 2000, с. 101–102; Krzeszowski 2016)². Давайки си сметка за недостатъците на съпоставката, при която единият език е изходен, а другият – език – цел, а по-точно за това, че може да води до механично сравняване на формални изразители на определени езикови категории, оста-

¹ InterCorp е паралелен корпус, част от Чешкия национален корпус, който понастоящем обхваща 41 езика, вкл. български (по данни от септември 2020 г., вж. <http://www.korpus.cz/intercorp/>). Ядрената част на InterCorp се съставява от белетристични текстове, а колекциите – от публицистични текстове, правни актове на Европейския съюз, Библията и др. По-подробно за корпуса вж.: Качмарска 2019; Rosen et al. 2018; Rosen 2016; Качмарска, Rosen 2014; Rosen, Vavřín 2014; Čermák, Rosen 2012.

² Концепцията за *tertium comparationis* е развита и най-последователно приложена в многотомната *Българско-полска съпоставителна граматика*, вж. Korytkowska 2011 и цитираната там литература.

ваме на позицията, че концепцията за *tertium comparationis* тук е трудно приложима с оглед на корпусната ориентация на проучването и неговите цели³. Първият му етап преминава през автоматична ексцерпция с изходен език чешкия, а едва вторият – през ръчна обработка на данните и анализ на семантичните характеристики на извлечените фрази с дативно падежно отношение. Параметри на автоматичното извличане на данните бяха морфологичните категории ‘глагол’, ‘име’, ‘датив’ (търсене [tag=“V.*“] [tag=“N...3.*“]): тях бихме могли с известна условност да приемем за елементи на терциум компарационис (основа за съпоставка) на структури от езика А (чешкия) със структури на езика Б (българския).

Може да се каже, че въпросът за датива, както в чешкия, така и в българския език е добре проучен поради жизнеността на дателните падежни отношения в първия и с оглед на типологизиращото му значение като балкански език във втория. По тази причина тук няма да навлизаме в теоретичните аспекти на проблема, а само ще припомним, че чешкият датив се разглежда като семантична, синтактична и граматична категория, а българският – преди всичко като синтактична и семантична. Във формално-структурно отношение чешкият датив бива безпредложен и предложен и се свързва основно с косвения обект (*nepřímý předmět* – непрякото допълнение), напр.: *Povídál pohádku dětem, zabránit katastrofě, věnovat se hudbě, podobat se strýci*. Семантичните характеристики на датива са разнообразни, като най-типични са: бенефактивната/малефактивната (*dativ prospěchový*): *vařit rodině snídaní*, посесивната (*dativ přivlastňovací*): *roztrhl mi sukni = mou sukni*⁴, емоционалната: *to jsem se ti pobavila*, дативът за цел: *nadběhnout někomu, odlesňování může vést ke katastrofě*, или дативът за дистанциране: *vyhnout se srážce, ujít nehodě*.

В граматиката на съвременния български език дативът се разисква като член на морфологичната категория падеж, която е неоспорима единствено при местоименията, поради наличието на съответни словоформи (*му, кому, всякому, никому* и под.). Семантично ориентираните българистични изследвания (с посока на изследване: от семантично към граматическо равнище) имат значителен принос в разработването на теория за дателната номинална фраза и формулирането на критериите за семантична и синтактична класификация на глаголи с дателно допълнение (Vlakhova 2005, с. 89 и сл., Penchev

³ С подобни методи си служат редица съвременни лингвистични изследвания, напр.: Nádvořníková 2010; Čermák, Nádvořníková 2015; Kaczmarska 2019.

⁴ В някои лингвистични трудове посесивният датив се смята за „свободен“, т.е. бива изключван от валентността на глагола. По-подробно вж.: Macháčková 1992; Piťha 1971; Piťha 1992; Poldauf 1962; Milinković 1988; Milinković 1987.

1993)⁵. В историческата граматика разпадането на падежните форми и тяхното заместване с аналитични конструкции се явява основен въпрос и тук дативът (най-вече т.нар. дателен притежателен) е широко застъпен при изучаването на семантичната категория посесивност и нейното езиково изразяване⁶.

За настоящото проучване бяха ексцерпирани автоматично 1023 двойки дативни фрази от чешко-българската част на паралелния корпус InterCorp (версия 12), от текстове, за които чешкият е оригинален език. Основанието за този избор е очевидно – чешкият е език с падежна флексия и падежът е изведен като главен параметър на търсенето. Дванадесет примера бяха отхвърлени поради грешки на търсенето, а останалите 1011 бяха подложени на анализ. Ръчната обработка на ексцерпираните чешко-български двойки позволи обособяването на няколко групи според семантиката на глагола във фразата или глобалното значение на идиоматизираното глаголно съчетание, срв. таблица 1:

словесно действие	356
бенефициент	268
малефициент	65
партинентност	47
посесивност	38
направление/място	25
<i>р а з н и</i>	212
	1011

Таблица 1. Брой срещания на чешко-българските двойки дативни фрази в InterCorp, групирани по семантичен критерий

Глаголите, които приписахме към групата „разни“ (212 на брой) не подлежах на класифициране в нито една от горепосочените групи – означават различни състояния и процеси, еквивалентност и кореспонденция (вж. Vlachova 2005, с. 90 и сл.).

Най-многобройната група глаголи и идиоматизирани глаголни съчетания с дативна валентност, обединени от общ семантичен признак, са глаголите за означаване на словесни действия (в по-широк смисъл за предаване на информация – устно или писмено), напр.: *říct, povědět, vyprávět, oznámit, slibovat, rozkázat* и респективно *кажа, разкажа, обявя, обещава, заповядам, обясня*,

⁵ Интересуващите ни тук въпроси се засягат в: Korytkowska 2011 в съпоставителен полско-български план и в контекста на теорията за предикатно-аргументната структура.

⁶ За изразяването на посесивността в българския език вж. Крарова 2014 и цит. там литература.

съобщия, споделя, заявя, доложи и др. В анализирания чешко-български двойки фрази установихме 365 срещания на такива глаголи или устойчиви съчетания с главен член глагол. Срв. подчертаното в представителните примери:

- (1) Když šel Švejk kolem štábního vagónu, zavolal na něho nadporučík Lukáš, aby **vyřídil Balounovi**, že si má pospíšet s tou kávou a mléčnou konzervu aby opět pěkně zavřel, aby se nezkazila.
Когато Швейк мина покрай щабния вагон, поручик Лукаш му подвикна да **съобщи на Балоун** да побърза с кафето и да затвори кутията с консервираното мляко, за да не се развали.
- (2) Matka hlasitě smrká, **vypráví lidem nahlas** o svém sexuálním životě, předvádí svůj umělý chrup.
Майката се секне гръмогласно, **разказва на всеослушание** за сексуалния си живот, размахва изкуствената си челюст.
- (3) Když ho ráno Tomáš ohmatal, **řekl Tereze**: Už nebudeme čekat.
На сутринта Томаш го опипа и **каза на Тереза**: - Няма да чакаме повече.
- (4) Švejk si vzpomněl, že bude nejlepší **odevzdat panu majorovi raport**, proto zvolal rázně...
Швейк се сети, че ще бъде най-добре да **рапортува на майора** и затова енергично извика...
- (5) Dědeček mi přečet dopis, co **napsal prezidentovi**, a vyprávěl mi, že umřela Boženka Veverková.
Дядо ми прочете писмото, което беше **написал на президента**, и ми разказа, че била умряла Боженка Веверкова.

Както личи от горепосочените контексти, редовно (почти безизключително) на чешката дативна конструкция в български съответства предложна *на*-фраза. Закономерно, дативно е отношението и при фрази с местоименни клитики.

Втората по численост група глаголи (и устойчиви глаголни съчетания), които се свързват с датив в чешкия език, се обединяват с бенефактивно-то си значение (бенефициент *sensu largo*), напр. *koupit, dát, odevzdat, sloužit, věnovat* - *купя, дам, подам, служа, посвещавам* и др. Констатирани бяха 268 такива примера, срв. най-типичните:

- (6) Redaktor **podal Tomášovi** list papíru s kratičkým textem, který poměrně uctivým tónem žádal prezidenta republiky, aby amnestoval politické vězně.
Редакторът **подаде на Томаш** лист с кратък текст, в който с общо взето вежлив тон се искаше от президента на републиката да даде амнистия на политическите затворници.
- (7) **Koupila jsem Pepovi** krásnou, širokou kravatu.
Купих на Пепи една много хубава, широка вратовръзка.

- (8) Aparát **sloužil Tereze** zároveň jako mechanické oko, jímž pozorovala Tomášovu milenkou, i jako závoj, kterým si před ní kryla tvář.

Апаратът **служеше на Тереза** едновременно като механично око, с чиято помощ тя оглеждаше любовницата на Томаш, и като було, което скриваше лицето ѝ от нея.

В българските контексти най-често срещаните еквиваленти са *на-*конструкцията, но корпусът предоставя данни и за еквивалентни безпредложни фрази, напр.:

- (9) Jeho pomocníci neměli zbraň a byli tu jen proto, aby **se věnovali lidem**, kteří přišli zemřít.

Двамата му помощници бяха без оръжие и присъстваха само за да **обслужват дошлите** да умрат.

Глаголът *обслужвам* се съчетава с именните части безпредложно.

Групата на фразите с малефактивно значение е относително по-малобройна – констатирахме 65 срещания, напр. *natlouct, usekávat (hlavy), ukrást* – *напердаша, сека (глави), открадна* и др. Сrv.:

- (10) Džbán se mu nakonec podařilo **ukrást panu plebánovi** a do džbánu načerpal z jedné studně, úplně pobité prkny, vodu.

Кана най-сетне той успя да **открадне от местния свещеник** и след това я напълни с вода от един кладенец, целият закован с дъски.

- (11) A teď mně řekněte, pánové, v kerým roce **zemřela domovníkovi** jeho babička? И сега кажете ми, господа, в коя година **е умряла** бабата на портиера?

- (12) Pepa řekl, že **je mámě špatně**, ale že to bude dobrý, ať si jdu lehnout.

Пепа каза, че **на мама ѝ е лошо**, но че ще се оправи, да съм идеала пак да си легна.

При последната двойка примери (12), съдържащи безлични предикати с дативни допълнения, които не са рядкост в езиковата практика, се установява успоредица в двата езика.

Относително многобройна група съставляват чешките глаголи, изразяващи отношение на действието към част от неговия обект (партигентност) – 47 срещания в анализирания материал, сrv.:

- (13) Když ho potom u krajského soudu v Písku věšeli, **ukouzl knězi nos** a řekl, že vůbec ničeho nelituje, a také řekl ještě něco hodně ošklivého o císaři pánovi.

После, преди да го обесят в областния съд в Писек, той **отхапал носа на попа** и казал, че не съжалява за нищо, а също казал и нещо много лошо за негово величество императора.

- (14) To žvanění bylo tak nevkusné, že hejtman Ságner **poklepal provinilci na rame-**
no a řekl k němu...

Дрънкането му беше толкова неуместно, че капитан Загнер **потупа провинения по рамото** и му каза...

- (15) Někdo z Binderových lidí vytáhl nůž, Kuzendův zástup zdánlivě couval, ale menší jeho část se vrhla na kolotoč a **urazila jelenovi parohy** a ušlechtilou šíjí jedné z labutí. Някой от хората на Биндер извади нож, групата на Кузенда привидно почна да отстъпва, но малка част от нея се нахвърли върху въртележката и **счупи рогата на елена** и благородната шия на един от лебедите.

В българските еквивалентни сегменти в този случай се появяват типичните предложни *на*-конструкции, които могат да имат посесивно значение, срв. при субституция с местоименна дативна клитика (притежателно местоимение): *счупи рогата на елена* – *счупи рогата му* (чий?).

Следващата група чешки глаголи с дативна валентност са глаголите с посесивна семантика (*sensu largo*), най-типичен от които е *patřit* – установихме 38 срещания:

- (16) Když jsme sedávali ve foyer divadla, nájemníci si na nás často stěžovali, zvláště ti z Pachtova baráku, který **patřil Jednotě** katolických tovaryšů. Когато оставахме във фойето на театъра, наемателите често се оплакваша от нас, особено тези от Пахтовата сграда, която **принадлежеше на Обществото** на католическите братя.
- (17) I když se snažil dát stranou všechno, co **patřilo citům** (obdiv, který měl pro redaktora, i podráždění, které v něm vzbuzoval syn), stále si nebyl jist, zda měl podepsat text, který mu předložili. Макар да се опитваше да се абстрахира от всичко, **отнасящо се до чувствата** (възхищението си от редактора, раздражението от сина), продължаваше да се чуди дали все пак не е трябвало да подпише текста.
- (18) V Lýdii, v krajině, která dnes **patří Turecku**, panoval za starých časů král Tantalos. В Лидия, там, където днес **се намира Турция**, преди много години управлявал цар Тантал.
- (19) Nakonec si vybral štěně, fenu, jejíž tělo se zdálo připomínat vlčáka a hlava **patřila mamince** – bernardýnovi. Накрая се спря на едно женско кученце, чието тяло издаваше вълчата порода на бащата, а главата – санбернарката майка.

От примерите личи, че българските еквиваленти са доста разнообразни в лексикално и в синтактично отношение, като резултат от определени преводни трансформации (вкл. елипса, както е в последното цитирано изречение).

Обособява се и група глаголи, които в чешки се свързват с дативна фраза и означават посока на движение (т.нар. дателен за направление) или място, напр.: *blížít se, být vzdálen, přivést* – *приближа се, отдалеча, донеса* и др. Примерите в анализирания материал бяха 25 на брой, срв.:

- (20) Čím více **se blížila městu**, tím více se jí stýskalo po tom muži a tím více se bála Tomáše. Кolkото повече **наближаваше града**, толкова по-остра ставаше тъгата ѝ по онзи мъж и толкова по-силен страхът ѝ от Томаш.
- (21) Mluvilo se už o tom, že mu primář, který **se blížil věku** penze, postoupí brzy místo. Вече се приказваше, че главният лекар, който **наближаваше пенсионна възраст**, скоро ще му отстъпи мястото си.
- (22) To bylo roku 1889 a Nietzsche **byl** už též **vzdálen lidem**. Това е било в хиляда осемстотин осемдесет и девета година и Ницше още тогава вече **се е бил отдалечил от хората**.

В българските фрази, еквивалентни на чешките дативни, се срещат конструкции с предлози, които се специализират да означават направление на действието, изходна точка или граница за движението: *към, до, от*, напр: *propadá zkáze* - *вървя към гибел*; *seskočil Švejkovi z klína* - *скоча от скута*; *uniknout inkvizici* - *изплъзвам се от инквизицията* и др.

В таблицата по-долу представяме броя срещания на чешки глаголи, които отнесохме към групата „разни“, поради несъвпадение със семантичните характеристики на горекоментираните групи и поради голямото разнообразие от преводни трансформации, които се откриваха в българските сегменти⁷. Срв. съответствията в таблица 2:

podobat se - приличам на някого/нещо, подобен съм на някого/нещо	63
rozumět / nerozumět - разбирам / не разбирам	24
odpovídat - съответствам на нещо	22
ubránit se - потисна нещо	21
jevit se - явя се на някого, snít se - сънувам, zdát se - присъни се някому, připadat - струва се някому	15
odolávat - боря се с нещо/ neodolat - не мога да устоя на някого/нещо	14
pomoc - помагам някому	9
dařit se - успявам, stát se - става, dovolit - разреши някому, chystat - готвя някому, hrozit - заплаша някого, nezbylo - на някого не остава (освен), odpustit - прости някому, podřídit - подчиня някому, přijít vhod - дойда в, provésti - направя номер някому, scházet - липсвам ⁸	44
	212

Таблица 2. Брой срещания на избрани чешки глаголи от групата „разни“ (varia)

В заключение можем да обобщим, че в изследването си, което бе ориентирано към потвърждаване на работна хипотеза с помощта на емпиричен

⁷ Синонимите съставляват подгрупи.

⁸ Към тази подгрупа отнесохме 44 глагола с единични срещания; в таблицата представяме избрани от тях.

материал и статистически данни, извлечени със средствата на съвременната корпусология, показахме облика на чешко-българската преводна еквивалентност в рамките на избрана синтактична категория. Потвърди се предположението, че на чешките дативни фрази в българските текстове най-често съответстват *на*-фрази или фрази с дативно местоимение, по-рядко се срещат безпредложни конкструкции, но също така фразеологични съчетания. Тези изводи се отнасят до всички разгледани групи дативни фрази в рамките на чешко-българските преводни еквиваленти в InterCorp. Имайки съзнанието, че въпросът не е изчерпан с настоящото проучване, виждаме перспектива да бъдат подложени на корпусни анализи именно фразите с дативни местоимения, които тук умишлено останаха без внимание, а също така и идиоматизираните фрази с дативна валентност, идентифицирани в материала.

Библиография

- Bogusławski, A. (1976). Problem 'tertium comparationis' w porównaniu lingwistycznym, *Kwartalnik Neofilologiczny*, 23(3), 295–303.
- Čermák, F., Rosen, A. (2012). The case of InterCorp, a multilingual parallel corpus, *International Journal of Corpus Linguistics*, 13(3), 411–427.
- Čermák, P., Nádvorníková, O. (2015). *Románské jazyky a čeština ve světle paralelních korpusů*. Praha: Karolinum.
- Kaczmarek, E. (2019). *Metody ustalania ekwiwalentów czasowników wyrażających stany emocjonalne w przekładzie czesko-polskim na materiale z korpusu równoległego InterCorp*. Warszawa: Wydział Polonistyki Uniwersytetu Warszawskiego.
- Kaczmarek, E., Rosen, A. (2014). Praktyczny przewodnik po korpusie równoległym InterCorp. W: M. Hebal-Jezińska (red.), *Praktyczny przewodnik po korpusach języków słowiańskich* (207–231). Warszawa: Wydział Polonistyki Uniwersytetu Warszawskiego.
- Korytkowska, M. (2011). *Tipove predikatno-argumentni pozitsii. Balgarsko-polska sapostavitelna gramatika, t. 5*. Sofiya: Akademichno izdatelstvo „Prof. Marin Drinov“.
- Krapova, I. (2014). Izrazjavane na posesivni otnosheniya v sintaksisa na balgarskiya ezik. In: *Treti mezhdunaroden kongres po balgaristika. Sektsiya „Balgarski ezik“. Podseksiya „Savremenno balgarski ezik. Fonetika i gramatika“* (132–148). Sofiya: UI „Sv. Kliment Ohridski“.
- Krzyszowski, T. (1984). Tertium comparationis. W: J. Fisiak (red.), *Contrastive Linguistics: Prospects and Problems* (301–312). Berlin: Mouton de Gruyter.
- Krzyszowski, T. (1990). *Contrasting Languages: The Scope of Contrastive Linguistics*. Berlin–New York: Walter de Gruyter.
- Krzyszowski, T. (2016). *The Translation Equivalence Delusion. Meaning and Translation*. Frankfurt am Main: Peter Lang.

- Macháčková, E. (1992). Je posesivní dativ volný, nebo vázaný? *Slovo a slovesnost*, 53, 185–192.
- Małdziewa, V. (2000). *Tertium comparationis* w konfrontatywnych badaniach składni języków słowiańskich. W: S. Gajda (red.), *Komparacja systemów i funkcjonowania współczesnych języków słowiańskich* (101–105). Opole: Wydawnictwo Uniwersytet Opolski.
- Milinković, Lj. (1987). Posesivni dativ u savremenom srpskohrvatskom i ruskom jeziku. *Zbornik Matice srpske za filologiju i lingvistiku*, 133–143.
- Milinković, Lj. (1988). *Dativ u savremenom ruskom i srpskohrvatskom jeziku*. Beograd: Naučna knjiga.
- Nádorníková, O. (2010). The French gérondif and its Czech equivalents. In: F. Čermák et al. (red.), *InterCorp: Exploring a Multilingual Corpus* (83–95). Praha: Nakladatelství Lidové noviny.
- Penchev, Y. (1993). *Balgarski sintaksis. Upravljenie i svarzване*. Plovdiv: Izd. PU „Paisiy Hilendarski“.
- Piřha, P. (1971). Existuje dativ posesivní? *Slovo a slovesnost*, 32, 301–312.
- Piřha, P. (1992). *Posesivní vztah v češtině*. Praha: Aved.
- Poldauf, I. (1962). Místo dativu ve výstavbě věty, *AUC-SlavPrag*, 4, 335–345.
- Rosen, A. (2016). InterCorp – a look behind the façade of a parallel corpus. In: E. Gruszczyńska, A. Leńko-Szymańska (red.), *Polskojęzyczne korpusy równoległe. Polish-language Parallel Corpora* (21–40). Warszawa: Wydział Lingwistyki Stosowanej Uniwersytetu Warszawskiego.
- Rosen, A., Vavřín, M. (2014). *Korpus InterCorp – čeština*, verze 7 z 19.12.2014. Praha: Ústav Českého národního korpusu Filozofické fakulty Univerzity Karlovy. <http://www.korpus.cz>.
- Rosen, A. et al. (2018). *Korpus InterCorp*, verze 11 z 19.10.2018. Praha: Ústav Českého národního korpusu Filozofické fakulty Univerzity Karlovy. <http://www.korpus.cz>.
- Vlakhova, R. (2005). „Vinitelni“ i „datelni“ prefigirani glagoli v savremenniya balgarski ezik. In: *Argumentna struktura. Problemi na prostoto i slozhnoto izrechenie* (80–105). Sofiya: Sema RSH.

РЕЗЮМЕ: Статията е посветена на чешките глаголни фрази с дативна валентност и техните български преводни еквиваленти. От ядрената част на паралелния корпус InterCorp бяха ексцерпирани чешки глаголи с именни дативни фрази, заедно със съответните сегменти на български език. Българските именни фрази бяха анализирани с оглед на семантиката на управляващите ги глаголи. Изследването потвърди предположението, че чешките дативни фрази най-често кореспондират с *на*-фрази в българските текстове, а безпредложните конструкции в българския материал са значително по-малобройни. Тяхната дистрибуция зависи от семантичните и синтактичните характеристики на глаголите.

BUŁGARSKIE EKWIWALENTY PRZEKŁADOWE CZESKICH FRAZ
CELOWNIKOWYCH W ŚWIETLE POŚWIADCZEŃ Z KORPUSU
RÓWNOLEGŁEGO INTERCORP

ABSTRAKT: Artykuł poświęcony jest czeskim czasownikom z walencją celownikową i ich ekwiwalentom przekładowym w języku bułgarskim. Z trzonu korpusu paralelnego InterCorp ekscerpowane były czeskie czasowniki wraz z rzeczownikowymi frazami celownikowymi i odpowiadające im segmenty w języku bułgarskim. Analizowane było zachowanie grup nominalnych w języku bułgarskim w zależności od znaczenia czasownika. Badanie ukazało, że odpowiednikami przeważającej liczby poświadczeń czeskich rzeczownikowych fraz celownikowych są w języku bułgarskim frazy przyimkowe z *na*. W przypadku niektórych czasowników w analizowanym materiale znalazły się również bułgarskie frazy bezprzyimkowe; wpływ na to miała charakterystyka syntaktyczno-semantyczna czasowników. Wnioski te dotyczą wszystkich analizowanych tu grup czasowników.